

Tvangsisolering av pasienter i sykehjem etter smittevernloven

Bakgrunn

I forbindelse med COVID-19-pandemien, kan det oppstå situasjoner der pasienter med mistenkt eller bekreftet COVID-19 ikke forstår eller nekter å la seg isolere og/eller teste, primært på grunn av kognitiv svikt. I enkelte, sjeldne tilfeller kan det bli nødvendig å tvangsisolere dem for å hindre smitte til andre. Man har ikke anledning til å gjøre dette etter pasient- og brukerrettighetsloven, kun etter smittevernloven, eller i helt spesielle tilfeller ved nødrett.

Det er høy terskel for tvangstesting- og isolering av pasienter, både etter smittevernloven og etter nødrett. Helsedirektoratet har utarbeidd en veiledning for dette, se følgende lenke:

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/frivillige-og-tvungne-smitteverntiltak-covid-19>

Her følger ein kort presentasjon av de aktuelle reglene i smittevernloven i forbindelse med covid-19. Vi understreker at den ikke erstatter veilederen fra Helsedirektoratet, og vi anbefaler at sykehjemselegene setter seg inn i denne på forhånd.

Tvang etter smittevernloven er alltid enkeltvedtak. De gjeldende paragrafene er:

- § 5-2 dersom det er tale om tvungen undersøkning, og isolering ved mistenkt smitte
- § 5-3 ved tvungen isolering ved konstatert smitte
- § 5-8 ved hastevedtak, enten det er tvungen undersøkelse eller tvungen isolering

Som alltid ellers skal frivillige tiltak forsøkes først, og det hviler et stort ansvar på institusjonen å forhindre bruk av tvang. Det skal mer til for å teste og isolere på tvang ved mistenkt covid-19 enn ved bekreftet covid-19.

Dersom det blir aktuelt å tvangsisolere- og/eller teste sykehjemspasienter, sier loven at kommunelege med smittevernansvar må involveres. Det er smittevernoverlege/kommuneoverlege som skal begjære tvangstiltak etter smittevernloven, og veilederen anbefaler at en også diskuterer eventuell bruk av nødrett i påvente av vedtak etter smittevernloven.

Hvem skal kontaktes?

- Teamoverlege
 - Sone Nord: Kristian Jansen, tlf. 945 01 822
 - Sone Vest: Bård R. Kittang, tlf. 900 95 795
 - Sone Sør: Sabine P. Solheim, tlf. 993 42 184
- Smittevernoverlege/kommuneoverlegen
 - I normalarbeidstiden kontaktes kommuneoverlege med smittevernansvar, tlf. 408 1 4 785

- Dersom det blir nødvendig å fatte hastevedtak på kveld og i helg, skal samfunnsmedisinsk beredskapsvakt kontaktes på telefon 55 56 75 65
- Institusjonene skal i tillegg melde fra til ledelsen i Etat for sykehjem

Hva skal en tvangsbegjæring inneholde?

- Smittevernoverlege/kommuneoverlege utformer begjæring om det aktuelle tiltaket og sender dette til smittevernnemnden med kopi til fylkesmannen. Sykehjemslegen bør derfor ha tatt stilling til punktene under ved kontakt med smittevernoverlege/kommuneoverlege
- Begjæring om tvangsisolasjon/testing skal gjøre rede for
 - Hva som er gjort for å forsøke frivillig smitteisolering, inkludert samarbeid med nærmeste pårørende dersom personen ikke er samtykkekompetent
 - Hvorfor tilstrekkelig frivillig smitteisolering ikke er mulig
 - Hvorfor tvungen isolering/testing er den klart beste løsningen når man veier faren for smitteoverføring opp mot den belastningen en antar tvangsinngrepet medfører
 - Hvorfor det er overveiende sannsynlig at andre vil bli smittet dersom pasienten ikke blir isolert ved tvang
 - Hvilken type tvang en anser som nødvendig å bruk i isolasjonsperioden
 - Hvor isoleringen skal gjennomføres, inkludert vurdering av om stedet for isolering kan bli vurdert endret i løpet av perioden dersom hensynet til pasienten tilsier dette
 - Vedtaket bør også oppgi eventuell planlagt tvang etter andre helselover, for eksempel pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4 A, slik at smittevernnemnden kan vurdere forholdsmessighet av alle tiltak samlet

Når tvangstiltak er igangsatt

- Sykehjemslegen må journalføre grunnlaget for tiltakene (se over) og hvilke tvangstiltak som er satt i verk
- Sykehjemslegen må ha løpende oversikt over tvangsbruken for sin pasient. Med en gang en vurderer at en kan avslutte deler av, eller alle tvangstiltak, skal dette gjøres.
- Smittevernnemnden skal treffe vedtaket, som kan omfatte
 - Tvungen undersøkelse med påfølgende kortvarig isolering i inntil syv dager (§ 5-2)
 - Tvungen isolering i inntil 3 uker, og eventuelt forlenget med inntil 6 uker av gangen (§ 5-3)
 - Smittevernoverlege/kommuneoverlege og vakthavende infeksjonsmedisinske overlege ved sykehus i helseregionen kan etter § 5-8 sammen treffe hastevedtak etter begge paragrafene dersom vanlig sakshandbehandling gjennom smittevernnemnden ikke kan gjennomføres uten vesentlige skader for den interessens bestemmelsen skal beskytte. Før det eventuelt fattes hastevedtak, bør kommunelegen ta kontakt med smittevernnemndens leder for å avklare og vurdere hvor raskt det er mulig å få saken behandlet der. Vedtaket skal straks sendes smittevernnemnden og gjelder inntil nemnden har vurdert saken, men ikke lenger enn syv dager